

Nr 161

Av herrar Lorentzon och Holmberg, om utvidgad statlig gruvdrift i Norrland.

I kommunistiska motioner samt förslag även från enskilda och organisationer inom arbetarrörelsen i övrigt har ofta framförts den meningen att samhället borde tillförsäkras ett avgörande inflytande över landets mineraltillgångar. Det togs betydande steg i denna riktning genom lapplandsgruvornas förstatligande och riksdagsbeslutet om stora projekteringsarbeten i Norrbotten med förbehåll att nyupptäckta fyndigheter i första hand skulle ställas till statens förfogande.

Det är emellertid fortfarande splittrade ägoförhållanden på detta område och brister av annat slag som försvårar en planmässig malmletning och exploatering av naturtillgångarna. Därav följer också svårigheter att åstadkomma en rationell lokaliseringspolitik.

I en motion till fjolårets riksdag (II: 27) föreslog kommunisterna därför att statsmakterna skulle ta ytterligare ett steg genom att åstadkomma en länsomfattande malminventering även i Västerbotten samt en förändring av relationerna mellan Bolidenbolaget och staten för att åstadkomma en utvidgning av gruvdrift och förädlingsindustri under statlig ledning.

Den sistnämnda motionen erinrade också om förhållanden som har betydelse även för den ekonomiska utvecklingen i Västernorrland. Inom det s. k. Lövstrandsfältet förekommer nu en viss brytning i närheten av Tåsjö kommun, men arbetet där uppges bli av kort varaktighet. På den plats som tidigare betecknades som huvudfyndigheten i detta område företogs för många år sedan provbrytning, och det vidtogs betydande förberedelser även i fråga om kommunikationer och bostadsbyggen. Men den närboende befolkningens förhoppningar om att här skulle bli bestående arbete för ett 50-tal man har icke infriats av Bolidenbolaget. Detta är bara ett av exemplen på hur detta bolag, och många liknande, på grund av sin bestämmanderätt över viktiga naturtillgångar kan rulla stenar i vägen för projekt som eljest kunde bidra till en bygds ekonomiska blomstring.

Detta är så mycket mer anmärkningsvärt som numera alla aktuella prognoser visar att det under lång tid framåt kommer att bli en starkt tilltagande världskonsumtion av mineralprodukter. Utöver de tidigare omnämnda åtgärderna i Norrbotten har numera också skett vissa ansatser för att få fram ökade tillgångar av järn- och sulfitmalmer i Västerbotten och Jämtland. Att det är brådskande med att få till stånd en bättre ordning framgår emellertid av en uppgift från länsstyrelsen i Västerbotten, enligt vilken den kända malmbasen för Bolidenbolaget räcker bara i 25 år. Om detta är fakta, så bekräftar detta hur olidsenligt det är att lägga bestämmanderätten över naturtillgångarna hos privata bolag, som bara tillgodoser

Bihang till riksdagens protokoll 1965. 4 saml. Nr 161—163

sina profitintressen utan att sörja för länets försörjningsfrågor i framtiden. Det förekommer emellertid också antydningar om att resultaten av bolagets malmetningar hemlighålles för att ha till hands när man kan utnyttja gynnsamma ekonomiska konjunkturen. I så fall är detta också förkastligt med hänsyn till att det är ett vitalt intresse för *samhället* att kunna göra lokaliseringpolitiska bedömningar på grundval av en ingående kännedom om alla produktiva resurser.

Västernorrland är ett av de län som skulle behöva ett starkt tillskott av ny företagsamhet. Här liksom i övriga norrlandslän leder fortgående urbanisering samt rationalisering av jordbruk, skogsarbete och industri till ett stort behov av nya arbetstillfällen. Det förefaller troligt att även i detta län kan finnas förutsättningar för en metallurgisk industri, grundad på egna mineraltillgångar. Därför skulle även här behövas en systematisk malminventering av samma typ som den nu pågående i Norrbotten.

Frågan har också aktualiserats av ett nytt projekt. Enligt uppgift har man anledning tro att det finns högvärdiga urantillgångar i Västernorrland, Provbörningar i västra delen av Ångermanland lär ge vi handen att det rör sig om malm med mer än dubbelt så hög uranhalt som andra fyndigheter i landet. Detta har sitt särskilda intresse dels på grund av forskning och försök i vårt land med syfte att använda atomkraften för fredligt bruk och dels på grund av den stigande efterfrågan — och därigenom höga priser — på uran i andra länder.

Det uppges i tidningarna att de kanadensiska uranexportörerna för närvarande har ett stort försprång framför svenska producenter just på grund av billigare produktionskostnader. Det är kanske möjligt att läget för vårt lands del blir helt annorlunda i detta hänseende, om det visar sig att det finns värdefullare uranfyndigheter än dem som hittills exploaterats i vårt land.

Vi förutsätter att statens intressen redan blivit bevakade i fråga om den aktuella försöksverksamheten i Västernorrland. Men detta bör man försäkra sig om även i fråga om de fyndigheter som ytterligare kan spåras upp.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår undertecknade,
att riksdagen beslutar

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för att åstadkomma en systematisk inventering av malmförekomsterna i Västernorrlands län och tillförsäkra staten förhandsrätt till alla nyupptäckta förekomster; samt

att inleda förhandlingar med Bolidenbolaget om möjligheten att utöka gruvdriften på Lövstrandsfältet och eventuellt igångsätta någon form av förädlingsindustri i anslutning till malmbrytningen.

Stockholm i januari 1965

Gustav Lorentzon

Helmer Holmberg